

ἀψών-νω Κύπρ. ἀψώνω Ἡπ. Κέρκ. (Ἀργυρᾶδ. κ.ά.) Κεφαλλ. Παξ. — Κθεοτόκ. Βιργ. Γεωργ. 6 — Λεξ. Δημητρ. ἀψώνου Ἡπ. (Ζαγόρ.)

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. ἀψύς.

1) Κάμνω τινὰ νὰ θυμώσῃ Ἡπ. (Ζαγόρ. κ.ά.) — Λεξ. Μ'Εγκυκλ. Δημητρ.: Μ' ἀψωσε πολὺ μ' αὐτὰ τὰ λόγια Ἡπ. Μὴν τ' ἀψώνῃς τὰ πράγματα Λεξ. Δημητρ. Καὶ ἀμτβ. ἐνεργ. καὶ μέσ. ὀργίζομαι, ἐρεθίζομαι, θυμώνω Ἡπ. (Ζαγόρ. κ.ά.) Θράκ. (Αἰν.) Κέρκ. (Ἀργυρᾶδ. κ.ά.) Κεφαλλ. Κύπρ. Παξ.: Ἡ χολή της ἀψωσε, τὸ πρόσωπό της ἐκοκκίνησε Κέρκ. Ἀμα τὰ ἦκ' οὐ αὐτὰ, ἀψουσι Ζαγόρ. Μὴν ἀψώνῃς καὶ δὲ οὐ φοβᾶται κἀνένας Λεξ. Δημητρ. Μὴν ἀψώνεσαι, παιδί μου, μόνον ν' ἀκούς ἐκεῖνο ποῦ σοῦ λέω Ἀργυρᾶδ. || Ἀσμ. Ποῦ τ' ἀκουσεν ὁ βασιλεὺς ἀψώθην τὸ ἐθυμώθη

Κύπρ. 2) Γίνομαι δριμύς τὴν γεῦσιν Κύπρ.: Τὸ ξίδιν ἐπάλ-λινεν τῶν ἀψωσεν. 3) Αὐξάνω, δυναμώνω ΑΤραυ-λαντ. ἔνθ' ἄν.

Μετοχ. 1) Καυστικός Κθεοτόκ. ἔνθ' ἄν.: Ἀψωμένος ἥλιος. 2) Ἰσχυρός, δυνατὸς Κέρκ. Ἀψωμένος ἀέρας.

ἀψώρυστος ἐπίθ. σύνηθ. ἀψώρυστους βόρ. ἰδιώμ. Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ ἐπιθ. *ψωρυστός < ψω-ρῖς ἄζω.

Ὁ μὴ προσβληθεὶς ἀπὸ ψώραν: Ἀψώρυστο δέντρο - δέσμα - φυτὸ κττ.

ἀψωτός ἐπίθ. Πόντ. (Σάντ.)

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. ἀψύς καὶ τῆς καταλ. -ωτός.

Ὁ ὀλίγον δριμύς.

B

Β, β βῆτα, τὸ δεύτερον γράμμα τοῦ ἀλφαβήτου. Ἰδ. λ. βῆτα.

β 1) Διατηρεῖ τὴν ἀρχαίαν προφορὰν ὁ προηγουμένου μ, οἶον: ἐμβαίνω - μπαίνω, θαμβὸς - θαμπός, θαμβώνω - θαμπώνω, κόμβος - κόμπος κττ. Πβ. ΓΧατζιδ. ΜΝΕ 2,429 καὶ ἈνθΠαπαδόπ. ἐν Λεξικογρ. Δελτ. Ἀκαδ. Ἀθην. 3,6.

2) Ἀποβάλλεται ἐν μέσῳ λέξεως μεταξὺ φωνηέντων, οἶον: διάβολος - διόβολος, καταλαβαίνω - καταλααίνω, στραβώνω - στραώνω, φόβος - φόος κττ. Πβ. ΓΧατζιδ. ΜΝΕ 2,417, ἈνθΠαπαδόπ. Γραμμ. βορ. ἰδιώμ. 32 καὶ ΧΠαντελίδ. Φωνητ. 31. 3) Τρέπεται εἰς μ, οἶον: ἀβατοίνιαστος - ἀματοίνιαστος, βαθρακός - μαθρακός, βούκινο - μούκινο κττ. Πβ. ΧΠαντελίδ. Φωνητ. 36 καὶ ΓΚουρμούλ. ἐν Ἀθηνᾶ 48 (1938) 262 κέξ. 4) Τρέπεται εἰς ὁ ἐπομένου λ, οἶον: ἀνάβλεμμα - ἀνάδλεμμα, βλέφαρο - δλέφαρο κττ. 5) Τρέπεται εἰς γ α)

Ἐν ἀρχῇ λέξεως, οἶον: βάφω - γάφω, βλέπω - γλέπω, βλέφαρο - γλέφαρο, βουνόν - γουνόν κττ. Πβ. ἈνθΠαπαδόπ. Γραμμ. βορ. ἰδιώμ. 21 καὶ Χ. Παντελίδ. Φωνητ. 36. Ἡ τροπὴ ἀρχαία. Ἰδ. ἈνθΠαπαδόπ. ἐν Λεξικογρ. Δελτ. Ἀκαδ. Ἀθην. 3,9.

β) Ἐν μέσῳ λέξεως, οἶον: λαβωματὰ - λαγωματὰ, λαβώνω - λαγώνω, περιβόλιν - περιγόλιν, σούβλα - σούγλα κττ. Πβ. ΓΧατζιδ. ΜΝΕ 2,421. 6) Τρέπεται εἰς δ, οἶον: βάζω - δάζω, βαφτίζω - δαφτίζω, βῆμα - δῆμα, (ἀγιο βῆμα - ἀγιοδῆμα), βιολί - διολί κττ. Πβ. ἈνθΠαπαδόπ. Γραμμ. βορ. ἰδιώμ. 31 καὶ ΧΠαντελίδ. Φωνητ. 36. 7) Τρέπεται εἰς φ, οἶον: καλύβη - καλύφη, βλαστὸς - φλαστός, Καραβᾶς - Καραφᾶς, Βαλανιδεὺς - Φαλανιδεὺς κττ. Ἰδ. ΧΠαντελίδ. Φωνητ. 36. 8) Γεννᾶται α)

Ἐν ἀρχῇ λέξεως, οἶον: ὄλοι - βούλοι, ὄχι - βόχι κττ. β) Ἐν μέσῳ λέξεως, οἶον: ἀοῦτος - ἀβοῦτος κττ. 9) Προέρχεται ἐκ τροπῆς α) Τοῦ γ, οἶον: γόνατο - βόνατο, γόνος - βόνος, λαγός - λαβός κττ. Ἰδ. ΧΠαντελίδ. Φωνητ. 36 κέξ. β) Τοῦ δ, οἶον: δοχεῖο - βοχεῖο, δολώνω - βολώνω, δόντι - βόντι, δουλειὰ - βουλειὰ κττ. Ἰδ. ΧΠαντελίδ. Φωνητ. 37. γ) Τοῦ μ, οἶον: μυζῶ - βυζάνω, ἔλμινς - λεβίθα, χήμη - χηβάδα (ἄχηβάδα) κττ. δ)

Τοῦ φ, οἶον: φασόλια - βασόλια, φλέβα - βλέβα, φλόμος - βλόμος κττ. Πβ. ΓΧατζιδ. ΜΝΕ 2,421.

βαὰ ἐπιφών. Θράκ. (Σαρεκκλ.) — ΠΠαπαχριστοδ. Θρακ. ἡθογραφ. 2,16.

Λέξις πεποιημένη.

ΛΕΞΙΚΟΝ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ

Ἐκφράζει ἐκπληξιν: Βαά, μωρή, εἶπε ξυπασμένη κἀνον-τας πίσω ἓνα βῆμα, βαά, γῆ Ἀρτεμί μ'!... Βαά, μωρή, τὸ παιδί μ'! ΠΠαπαχριστοδ. ἔνθ' ἄν.

βάα μόρ. Καπ. (Σίλ.)

Λέξις πεποιημένη.

Σημαίνει ἄρνησιν. Συνών. ὄχι.

βὰβ μόρ. σύνηθ.

Λέξις πεποιημένη. Πβ. καὶ ἀρχ. β α ὕ.

Σημαίνει τὴν ὑλακὴν τοῦ κυνός. Συνών. βάου, γάβ, γάου.

βαβὰ ἐπιφών. Πελοπ. (Κίτ. Λαγ.) κ.ά.

Λέξις πεποιημένη. Πβ. καὶ ἀρχ. βαβαί.

Δηλοῖ σχετλιασμόν: Βαβά, τί συφορὰ ἐγινε! Συνών. πωπώ.

βαβὰ τό, σύνηθ. καὶ Καπ. (Σινασσ.) Τσακων. βά-βα Πόντ. (Οἰν.) βὰ Σκῦρ. βαβὰν Πόντ. (Κοτύωρ. Χαλδ. κ.ά.) βοβὰν Πόντ. (Τραπ. Τρίπ. Χαλδ.)

Λέξις πεποιημένη τῆς παιδικῆς γλώσσης.

1) Πληγὴ σύνηθ. καὶ Τσακων.: Τὸ παιδί ἔκανε - ἔχει βαβά. Πονάει τὸ βαβά του σύνηθ. Ὁ ὄρκος μὲν ἔχον βαβά (τὸ προσφιλὲς παιδί μου ἔχει κτλ.) Τσακων. Ἐκανες βά, κοκόνα μου; ἔλα νὰ τὸ κάνω μὰ νὰ περάσῃ Σκῦρ. || Φρ. Ἐχει βαβά ἡ γλῶσσα μου (ἐμποδίζομαι νὰ ὁμιλήσω) Πελοπ. (Μάν.) Συνών. βαβάκι, βομβού, μιμί, μπου-μού. β) Ὁ πόνος τοῦ κτυπήματος ἢ τῆς πληγῆς: Ἐχει βαβά τὸ μικρό μου; πολλαχ. 2) Πληθ. βαβά, νεῦρα Νάξ. (Ἀπύρανθ.): Φρ. Μὲ βαστοῦν δὲ βαβά μου (εὐρίσκομαι εἰς νευρικὴν κατάστασιν, εἶμαι ταραγμένος). Εἶναι ὅς τὰ βαβά του (συνών. φρ. εἶναι ὅς τὰ νεῦρα του). 3) Βρέφος, νήπιον Καπ. (Σινασσ.) Πόντ. (Κοτύωρ. Οἰν. Τραπ. Τρίπ. Χαλδ.): Ποῦ ἔν' τὸ βοβάν; Συνών. βαβά-καν, βαβάκιν, βαβακίτσα.

βαβὰ ἡ, Ἄνδρ. Εὐβ. (Στρόπον.) Ἡπ. (Ἄρτ.) Θεσσ. (Καλαμπάκ. Καρδίτς. Τρίκκ. κ.ά.) Θήρ. Θράκ. (Ἀδρια-νούπ. Αἰν.) Ἰόνιοι Νῆσ. (Λευκ. κ.ά.) Μακεδ. Σκῦρ. Στερ-ελλ. (Ἀγρίν. Αἰτωλ. Δωρ.) κ.ά. βαβ-βὰ Λευκ. — Λεξ. Βλαστ. βάβα Κεφαλλ. Κύπρ. Μακεδ. (Πάγγ.) Πελοπ. (Ἀρκαδ. Ὀλυμπ.) Στερελλ. (Ἀγρίν. Αἰτωλ.) κ.ά. — ΙΒε-νιζέλ. Παροιμ. 15,188.

Τὸ μεσν. οὐσ. βαβά. Λέξις πεποιημένη κατὰ Κορ. "Ατ. 5,29. Οὐχὶ ὀρθή ἢ γνώμη ὅτι ἡ λ. εἶναι Σλαβική. Πβ. GMeyer Neugr. Stud. 2,15 καὶ Miklosich Slav. Elem. ἐν Sitzungsber. Wien. Akad. 63,539.

1) Προμήτωρ "Ανδρ. Εὐβ. (Στρόπον.) "Ηπ. Θεσσ. (Καλαμπάκ. Καρδίτ. Τρίκκ. κ.ά.) Θήρ. Θράκ. ("Αδρια- νούπ. Αἰν.) "Ιόνιοι Νῆσ. (Κεφαλλ. Λευκ. κ.ά.) Μακεδ. Στερελλ. ("Αγρίν. Αἰτωλ. Δωρ.) κ.ά. — Λεξ. Βλαστ.: Μου- λόγα μας, βάβα, πῶς ἔκανες τότε ποῦ ἦσαν μικρή; Αἰτωλ. || Παροιμ. "Αν εἶχ' ἡ βάβα μας ἀπαντά, τὴν ἔλεγε παπποῦ (ἐπὶ τῶν σὺν τῇ μορφῇ καὶ τὴν φύσει μεταβαλλόντων) ΙΒενιζέλ. ἐνθ' ἄν.

"Αλλεῶς, βαβά, τὸ κόσκινο, ἀλλεῶς καὶ τὸ πλαστήρι (ἐπὶ νεωτέρων αὐθαδῶς ἐπιχειρούντων νὰ συμβουλευοὺν πρεσβυτέρους) "Ιόνιοι Νῆσ. Συνών. βαβούλλω, βά- βω 2, γιγαγιά, καλὴ (ἰδ. καλός), καλομάννα, κυρά, κυρούλλα, λαλά, μάμμη, μαννὴ, μαννίτσα, νόννα.

β) Προπάτωρ Λευκ. Συνών. παπποῦς. 2) "Η ἀδελφὴ τῆς προμήτορος Πελοπ. ("Ολυμπ.) 3) Τροφὸς Κύπρ. "Η σημ. καὶ μεσν. Πβ. Πρόδρ. 1,91 (ἐκδ. Hesse- ling-Pernot) «δουλεύω τὰ παιδία σου παρὰ βαβάν καλ- λίστην». Συνών. βάβω 4, παραμάννα. 4) Μητρὶς Σκυρ.: Τὸ καμένο ἔχει κατοὴ βαβὰ τθαὶ κακοπερνᾷ. Οὐλ- οὶ βαβάδες τὸ ἴδιο εἶναι. 5) Πολὺ γραῖα Εὐβ. (Στρόπον.) "Ηπ. ("Αρτ.) Θεσσ. (Τρίκκ. κ.ά.) β) Πληθ. βάβις, αἱ τρεῖς τελευταῖαι ἡμέραι τοῦ Μαρτίου (ἡ σημ. στηρίζεται εἰς τὴν παράδοσιν περὶ τῆς γραίας βοσκοῦ ἢ ὁποῖα ὑπὸ τοῦ ὑπερβολικοῦ ψύχους τῶν τελευταίων ἡμερῶν τοῦ Μαρτίου ἐπάγωσε καὶ αὐτὴ καὶ τὸ ποιμνιὸν τῆς. Πβ. ΝΠολίτ. Πα- ραδ. 1,168) "Ηπ. ("Αρτ.) Θεσσ. κ.ά. 6) Μαῖα Μακεδ. (Πάγγ.) Συνών. βάβω 5, βάγια, μαμμή. 7) Κοι- λία Πελοπ. ("Αρκαδ. "Ολυμπ.)

βαβάκαν τό, Πόντ. (Κερασ. Κοτύωρ. Οἶν. Τραπ.) βοβάκαν Πόντ. (Κοτύωρ. Τραπ. Τρίτ. Χαλδ.)

"Εκ τοῦ ἀρχ. ἐπιθ. βάβαξ=φλύαρος. "Ιδ. DOekono- mides Lautlehre des Pont. 6.

Βρέφος, νήπιον (ὡς διαρκῶς κλαυθμυρίζον καὶ οἶονεὶ φλύαρον). Συνών. βαβά 3, βαβάκιν, βαβακίτσα, *βαβακόπουλλον, βαβίλα 2.

βαβάκι τό, Πελοπ. (Μάν.)

"Εκ τοῦ οὐσ. βαβὰ καὶ τῆς καταλ. -άκι κατὰ τύπον ὑποκοριστικόν.

Βαβὰ 1, ὁ ἴδ.: Τὸ καμμένο μου ἔχει βαβάκι καὶ πονάει.

βαβάκιν τό, Πόντ. (Κερασ.) βαβάτσιν Πόντ. (Οἶν.) βαβάτο Πόντ.

"Εκ τοῦ οὐσ. βαβάκαν.

Βαβάκαν, ὁ ἴδ., ἐνθ' ἄν.: Σὰν βαβάτσιν μωρὸν ἐγέ- νησες κ' ἐσύ! (σὰν μικρὸ παιδί ἐγίνες!) Οἶν. || Παροιμ.

Μικρὸν βαβάτσιν κ' ἔχομε, | τὸν γέρω ταντανίζομε (μὴ ἔχοντες μικρὸν παιδίον χορεύομεν εἰς τὰς ἀγκάλας τὸν γέροντα ἐπὶ τῶν κολακευόντων καὶ θωπευόντων τὸ μέγα τὴν ἡλικίαν, τὸ τελευταῖον τέκνον των) αὐτόθ.

βαβακίτσα ἡ, Πόντ. (Κοτύωρ.)

"Εκ τοῦ οὐσ. βαβάκαν ἢ βαβάκιν καὶ τῆς παραγω- γικῆς καταλ. -ίτσα.

Βαβάκαν, ὁ ἴδ.

***βαβακόπουλλον** τό, βαβατόπον Πόντ. (Χαλδ.)

"Υποκορ. τοῦ οὐσ. βαβάκιν, παρ' ὃ καὶ βαβάτσιν, διὰ τῆς καταλ. -πουλλον.

Βρέφος: "Εθαρεῖς σαράντα ἡμερῶν βαβατόπον εἶσαι! (εἰρων. ἐπὶ μεγάλου). Συνών. ἰδ. ἐν λ. βαβάκαν.

βάβακος ὁ, ΧΜεγδάν. Λύχν. Διογέ. 171 ΙΒενιζέλ. Παροιμ. 73, 115 βάβακος Μακεδ. (Κοζ.)

"Εκ τοῦ παρ' "Ησυχ. βάβακοι=βάτραχοι καὶ τέττιγες.

1) Βάτραχος ΙΒενιζέλ. ἐνθ' ἄν.: Παροιμ.

"Εκάκωσεν ὁ βάβακος κ' ἡ λίμνη δὲν τὸ ξέρει (ἐπὶ οὐτιδανῶν οἱ ὁποῖοι ἀφρόνως ὀργίζονται κατὰ τῶν ὑπερεχόντων). 2) "Επιθετικ., ὁ μὴ ἔχων κέρατα, ἄκρωτος Μακεδ. (Κοζ.)—ΧΜεγδάν. ἐνθ' ἄν.: "Εἶχε τὸν ἕνα βουνὸν τοῦ κορνοῦτον καὶ τὸν ἄλλον βάβακον ΧΜεγδάν. ἐνθ' ἄν.

βαβαλάκιν τό, Σύμ.

"Υποκορ. τοῦ οὐσ. βαβάκιν.

1) Μικρὸν φέρετρον: Βαβαλάκιν τοῦ Χριστοῦ (τὸ μι- κρὸν κουβούκλιον εἰς τὸ ὁποῖον τίθεται καὶ περιφέρεται τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ τὴν νύκτα τῆς Μ. Παρασκευῆς).

2) Παιδιά καθ' ἣν δύο παιδιά συμπλέκουν τὰς χεῖρας καὶ περιφέρουν ἐπ' αὐτῶν καθήμενον τρίτον παίκτην.

βαβαλίδα ἡ, ἀμαρτ. βουαλίδα Μεγίστ.

"Εκ τοῦ οὐσ. βαβάκιν καὶ τῆς καταλ. -ίδα.

Βαβάκιν 1, ὁ ἴδ.

βαβαλίζω "Ηπ. Κάρπ. Κρήτ. Νίσυρ. Ρόδ. κ.ά. βα- ελίζω "Ικαρ. Σύμ.

"Εκ τοῦ ἀρχ. βαυβαλίζω. "Ιδ. ΓΧατζιδ. ΜΝΕ 2,436.

"Ο τύπ. βαελίζω ἐκ τοῦ ἀμαρτ. βαβελίζω κατ' ἄνομο.

1) Λυκνίζω καὶ ἀποκοιμίζω τὸ βρέφος ὑπάρχων βαυ- κάλημά τι, βαυκαλίζω "Ηπ. "Ικαρ. Κάρπ. Κρήτ. Νίσυρ. Σύμ. κ.ά.: "Ἄσμ.

Τρεῖς ἀδελφάδες στέκοντο καὶ τὸν ἐβαβαλίζαν

Νίσυρ. Συνών. βαῖλίζω, νανουρίζω. 2) Περιποι- οῦμαι Κρήτ.: "Ἄσμ.

"Ενα ζιδούλι μ' ἄρσεε κ' εἰς τὴν καρδιά μου βάλθη

κ' ἐπήγαινα καθημερ' νῶς μὲ πόθο πότιζά το,

μὲ πόθο τὸ βαβάκιζα, κυρφοκαμάρονά το.

3) "Αμτβ. ταλαντεύομαι ἐλαφρῶς κατὰ τὴν βάδιον Ρόδ.

βαβάκιν τό, Ρόδ. κ.ά. βαβάλ-κιν Κύπρ. βαβάλι Κάλυμν. Κῶς Πάτμ. Ρόδ. Σύμ. κ.ά. βαβάλ-λιδι Ρόδ. βουβάλι "Αθῆν. (παλαιότ.) βουάλι Μεγίστ. Ρόδ.

"Εκ τοῦ μεσν. οὐσ. βαβάκιν. Πβ. "Απολλ. Διήγ. στ. 423 (ἐκδ. GWagner σ. 262) «εἶχασιν κόρην καὶ αὐτοί, βρέφος εἰς τὸ βαβάλι».

1) Λίκνον "Αθῆν. Κάλυμν. Κῶς Μεγίστ. Πάτμ. Ρόδ. κ.ά.: "Ἄσμ.

"Ελα, ἔπνε, 'ς τὸ βουβάλι | κι ἀποκοίμισ' τὸ δαμάλι

(βαυκάλ.) "Αθῆν.

Βάλ-λω σε 'ς τὸ βουάλι σου ναν-νὶ ναν-νὶ νὰ κάμης,

δεξιὰ σου βάλ-λω τὸ Χριστό, ξερβιά τὴν Παναῖα

(βαυκάλ.) Μεγίστ.

Υἱέ μου, 'ς τὸ βαβάλ-λιδι σου τριὰ δέντρα θὰ φυτέψω,

εἰς τὴν δεξιὰ σου φοινικὰ κ' εἰς τὴν ζαροβὴ σου δάφνη

κ' εἰς τὸ προσκεφαλάκιν σου τριανταφυλλεῖς κλωνάρι

(βαυκάλ.) Ρόδ. Συνών. κούντζα, βαβαλίδα. 2) Φέ- ρετρον νεκρικὸν Κύπρ. Σύμ.: "Ἄσμ.

Τθαὶ τὸ βαβάλ-κιν φέρουσι τθαὶ πάνω τὸν ἐβάλαν

τθ' ἐπῆραν τὸν 'ς τὴν ἐκκλησιὰν μὲ κλάματα μέλα

Κύπρ.

***βαβαλίστρα** ἡ, βαβαλίστα Νίσυρ.

"Εκ τοῦ ρ. βαβαλίζω.

Γυναῖκα ποῦ περιποιεῖται (οἶονεὶ βαυκαλίζουσα): "Ἄσμ.

"Ο Χάροντας ἔχει γιατρόν, ἔχει καὶ βαβαλίстан,

ἔχει κ' εἰς τοὺς βαρεῖρωστους τὴν ἀδελφὴν τοῦ πλύστραν

